

bertan aurkitzen dira bestelako elementu legal eta instituzionalak, torturaren kontrako legeak nolabait ezereztatzen dituztenak eta sistemaren zaintzaileek eta eusleek torturaren kontra egiten dituzten gaitzespenak balio gabetzen dituztenak.

Biolentzi mota bat da tortura: biolentzia oso berezia eta landua. Biolentziaren historiaren eta kulturaren barnean ikusi behar da, beraz, torturaren kultura. Zalantzarik gabe, biolentzia osoaren eta mota guztien sustraiak eta elkarrekiko loturak aztertzeraz eramango gintuzke torturaren azterketak. Hala ere, eta Fernando Savater-ek aitortzen zuenez, ez dago biolentzi modu guztiak berdintzerik eta nahasterik. Horixe izango litzateke, hain zuzen, torturaren kulturaren kontrako burrukari bere oinarri sakonenak kentzea. Horretxek ematen dio torturaren kulturari eta sistemari bere barruko kontraizanak estaltzeko bidea. ■
P. Kortabarria.

Karlista eta sozialista

Maiatzaren 9an PSOEk bere *Tribuna Vasca* estreinatu zuen, eta EKak bere «Montejurra 82» ospatu zuen. Eta EKako Zufia jaunak deklarazio batzuk egin zituen *Tribuna Vasca* horretan.

Zufiak zioenez, abertzaletasunetik geroz eta urrutiago daude beraiek. Zeren eta, zer da abertzaletasuna? Zufiaren erantzuna: «fanatismo, intolerantzia, egoismo e insolidaridad».

Nazionalismotik, beraz, geroz eta urrunago. Geroz eta hurbilago, alderantziz, PSOEngandik, zeren eta «ambos partidos propugnamos el socialismo como forma de concebir la sociedad».

Hurbiltze eta urruntze askotxo, ezta? EKArekin lehen harritu ginenok, egia esan, orain ez hainbeste. Zufiarekin gizarte-alternatibak aginte-aulkia behar du inondik ere. ■ Joan Larrinaga.

València: ortografiaren katramila politikoak

Euskal Herrian, eta gure aldizkari honetan bertan, oso gutxi aipatu izan da València-ko kultur eta hizkuntz egoera. Barne-gatazka sinestezina duen hizkuntz egoera. Alderdi-politika egiteko, inon gutxitan bezala darabiltzate han hizkuntza baten (=katalana) barneko nabardura dialektal txikiak. Egia esan, gure batasun-borrorak berak ere txiki gelditzen dira han gertatzen ari denaren ondoan.

Apirilaren 25ean (Almansa-ko guduaren ospaketa) berriz kaleratu da arazoa: katalana ala balentziera da hangoen hizkuntza? Orain ospatzen dira berrogeitamar urte (1932), Castelló-n Fabraren ortografi-arauak València-rako onartu zirela. Hori zela eta, Herrialde Katalan guztietako hizkuntza bat-bera dela eta batasun hori ezinbestekoa eta kultur- eta nazio-batasunaren adierazpena dela aitortzeko bildu dira Herrialde Katalan guztietatik abertzaleak.

Eztabaida nola erabili eta zenbateraino pozoindu den ikusteko, aski da Estatutugaiarekin gertatu dena gogoratzea: Kongresura Gobernu-jendeak berak eramana izanik ere, ez zen onartua gertatu. Orain berriro ere aurrera doa, ez noski politikarien bilera, lan eta komeriarik gabe. Estatutugaiaren inguruko haserrikerik latzenak eta eten politikorik nabarmenenak banderaren, Herrialdearen eta hizkuntzaren izendapen-kontuan sortu dira. Kafkak deskribatutako izpirituak, inon libre ibiltzekotan, València-n dabilta solte.

UCDk eta beronen buruzagia den Abril Martorell-ek gidaritzaren beren eskuan hartu zutenetik, hizkuntzaren arazoa korapilatu baizik ez da egiten ari. Ezkertiarren demagogia hain sarritan salatzen duten hauek, maisuak, ongi maisuak, suertatu dira demagogia horixe egiten. Alderdira botuak erakartzeko tresna proposa da UCDrentzat antikatalanismo linguistikoa: Kataluniaren kolonialismoa salatzen da, hark València-ren nortasuna itotzeko duen indarra; baina inoiz gutxitan aipatzen dira nortasun hori hiltzeko Madriletik eman diren ahaleginak. València-ko Filologi Fakultateko Dekanoak aitortu duena da abertzaleen buruetan dagoena: «Gure hizkuntza hau, berea duen textuinguru katalanetik urrunduta, mende-laurden baten buruan heriotzera emana egongo litzateke, hartara bere hiztunen eta literaturaren barrutitik banatua gertatuko bait litzateke. (Joan Oleza).

València-ko linguista eta hizkuntz abertzaleek aurpegi eman behar diete orain eskuineko alderdiei, haien eskumakila diren egunkariei, eta boterea eskutan gorde nahi dutenei. València-ko idazle goi abertzaleari bere herria lapurtu nahi diote: politiko horiek «Unibertsitatearen, eta oro har intelektualeen eta València-ko Herrialdeko kulturaren deskreditua bilatzen dute, gure gizartearen faxistapena lortzeko lehen urrats bezala». Intelektualen eta herriaren artean haustura hori gerta ez dadin antolatu dira Castelló-ko Arauen ospaketak.

València-n sinbolikoa bilakatu da ortografia: Hezkuntz Kontseilaritzaren proiektu kulturala, ala hezkuntzaren letra-gizonek eskaintzen duten mendez mendeko tradizio heldua? ■ *Joseba Intxausti.*